

När samhället hindrar självförsörjning

För utsatta EU-medborgare finns inga samhällsfunktioner som kan ordna jobb. Ingen kommun som hjälper till, sällan Arbetsförmedlingen, inte något Almi. Ändå – och kanske just därför – går det så mycket lättare.

Text: Fredrik Bergman | [Prenumerera](#) | Debatt i SocialPolitik nr 1 2018

Efter att länge ha arbetat med att supporta långtidsarbetslösa att bli självförsörjande genom entreprenörskap, har jag sista åren haft nöjet att få göra detsamma med utsatta EU-medborgare i Sverige.

Med utsatta EU-medborgare som kommit hit med en tiggarmugg, är det som när svenskarna kom till Amerika för 150 år sedan. Vad som krävdes var arbetsamhet och två starka armar. Värre då för en svenskregistrerad person som uppbär försörjningsstöd och som tänker sig att bli självförsörjande genom eget entreprenörskap. Här reser samhället en rad obegripliga hinder.

En ensamkommande afghansk kille frågade mig – får man verkligen plocka och sälja blåbär i Sverige? Han upplevde att samhället och socialsekreterarna hade stakat ut en enda väg – läsa språkintroduktion i tre år, sen gymnasium och först därefter få ett första betalt arbete.

Det fordras enligt denna modell sex år i skolbänken innan en duktig murare från Afghanistan får mura. Trots att murare är ett bristyrke i Sverige. I Iran och Afghanistan var det självklart för många av de ensamkommande att försörja sig själv, sälja saker på stan eller på torget. Men här i Sverige? Killens socialsekreterare som liksom kollegorna saknade all utbildning i företagande, visste ingenting om kassaregister, försäljning av hobbyverksamhet och annat. Hon satt som ett frågetecken när blåbärsplockning föreslogs.

En gång var jag med en irakisk kille på möte hos hans socialsekreterare. Han ville starta en liten flyttfirma, och hennes svar var: "Jo, men du vet hur det brukar gå för araber som startar företag." Många socialsekreterare vill ha ryggen fri, slippa kritik för att ha hjälpt till med företagande ifall företagandet misslyckas. Säkrare då att tröska på med praktikplatser.

En annan gång backade jag upp en man från Libanon som sålde hårvårdsprodukter på torget. Hans enda önskan var att försörja sig själv. Mannens socialsekreterare ringde upp mig och förklarade att det blir merjobb för dem om människor står på torget och säljer. "Vi får sitta här och göra avräkningar från försörjningsstödet för allt de säljer. Det är ett jättejobb." Jag har stöttat en kille från Afghanistan att försörja sig på torget. Han sålde smycken och hantverk som svenskarna gillade. Men då var det SFI-läraren som ringde. "Han kan ju inte stå på torget istället för att vara i SFI-klassen."

Det rör sig bara om en dag i veckan, förklarade jag. Torget är bara öppet på onsdagar och lördagar. Jo, men han ska vara i skolan på onsdagar, sa läraren, men killen menade att han lärde sig mer svenska av att stå och prata med svenska pensionärer på torget. Frånvaron kommer att rapporteras till CSN förklarade läraren, och då får killen ekonomiska problem. Jag hör om narkomaner som inte vågar sälja tidningar av rädsla att förlora sin sjukersättning. Lugnare då att sitta hemma och inte sälja alls.

Men med utsatta EU-medborgare blir allt detta så mycket lättare. Man går bara ut i skogen, plockar blåbär och marknadsför dem på facebook (med hjälp av en svensk kompis) – leverans utanför Ica. Jo, även EU-medborgare har laglig rätt att sälja egenplockade bär upp till 12 500 kronor per år. Eller så sticker man vantar och säljer utanför Konsum på vintern. På försommaren drar man igång en bemanningsverksamhet för att få jobb med att måla staket och bygga stenmurar, också via facebook.

Utan att romantisera utsatta människors jakt på försörjning,

kan vi ändå se – allt detta görs runt om i landet.

Det är konstigt – samtidigt som arbetslöshetsnivån för flyktingar i Sverige är skrämmande hög, är torghandel och gatuhandel förvånande underutvecklad. Ändå vet vi att många flyktingar varit näringsidkare i sina hemländer. Många har arbetat just med torghandel. Andra har gedigna yrkeskunskaper inom svenska bristyrken, som murare, målare eller plattsättare.

Ibland verkar det som den svenska modellen att administrera människor, istället för att coacha dem till jobb och entreprenörskap är en betydande orsak till invandrares höga arbetslöshet i statistiken. Det är inte precis brist på murarjobb för gamla murare.

Glad har jag blivit denna vinter av att se så många före detta tiggare sälja hemstickade vantar, korgar, slevar och annat. För många blir denna försäljning som att stå på en mässa. Presentationen leder till jobb och nya uppdrag. Arbetsgivare blir imponerade av någon som står och säljer hemstickade vantar. De svenska socialsekreterarna och SFI-lärarna kunde gott köpa ett par och lära sig.

Så här kan en slipsten också dras.

Text: Fredrik Bergman

[Den 9 oktober är det bokrelease](#) för Fredrik Bergmans bok [Gatans entreprenörer.](#)

Den skildrar människor som kommit till Sverige i hopp om ett bättre liv. Några har fått jobb i butikerna där de tidigare satt och tiggde, andra har hittat fungerande säsongsinkomster eller säljer hemflätade korgar och stickade vantar. [Sorin är en av dem som fått jobb.](#)

Boken är en historisk betraktelse fylld av goda exempel på entreprenörskap och solidaritet i liten skala. Här finns både smittande kreativitet och viktiga lärdomar för framtiden.